

Dr. sc. Dževad Burgić
Dr. sc. Sanela Nesimović
Amela Bogilović

STAVOVI UČITELJA O ULOZI I ZNAČAJU DOMAĆE ZADAĆE U NIŽIM RAZREDIMA RAZREDNE NASTAVE ¹

Sažetak

Domaća zadaća predstavlja most između škole i kuće. Zahvaljujući domaćoj zadaći roditelji mogu vidjeti šta su to njihova djeca učila taj dan u školi, a učenici radeći redovno svoje domaće zadaće razvijaju osjećaj odgovornosti, organizacije i sposobnost postavljanja prioriteta. Naime, mnogo je pozitivnih činjenica koje se mogu iznijeti na račun domaće zadaće, ali da li je u potpunosti domaća zadaća pravilno planirana, organizirana i vrednovana od strane učitelja. Učitelji trebaju imati na umu da su oni faktor koji može olakšati prelazak učenika preko mosta zvanog domaća zadaća.

Ključne riječi: domaća zadaća, učitelji, roditelji i učenici

Uvod

Danas, mnogi teoretičari sugerišu da domaća zadaća nije potrebna, dok drugi kažu da je domaća zadaća potrebna u nižim razredima osnovne škole kroz zadavanje nekoliko zadataka. Međutim, sve je više autora udžbenika koji podržavaju činjenicu da domaća zadaća treba biti sastavljena od zadataka koje učenici mogu da urade sami kod kuće.

Međunarodna istraživanja ukazuju da nema zemlje u kojoj se ne zadaju domaće zadaće, ali su im iskustva različita. Vođeni ovim saznanjima, ali i ličnim, odlučili smo istražiti više ovu temu koja se tiče prije svega uloge i značaja domaće zadaće iz matematike u nižim razredima osnovne škole.

DOMAĆA ZADAĆA je samostalan rad učenika kod kuće prema zadacima koji proističu iz nastave. Domaći rad treba da bude vremenski i pravilno doziran, što je teško postići zbog

¹ This work is a part of research in master work of A.Bogilović: „The role and importance of homework in the lower grades of classroom teaching“, Pedagogical faculty in Sarajevo 2016.

individualnog radnog tempa učenika, ali se donekle može realizirati individualizacijom zadataka. Za učenike mlađih razreda osnovne škole optimalnim se smatra vrijeme od 30 minuta do jednog sata, a za starije do polovine vremena dnevne školske nastave.²

Dakle, domaća zadaća se prema svojoj definiciji odnosi na dio školskih obaveza koje se rješavaju samostalno kod kuće.

Međunarodna istraživanja potvrđuju da 90% učitelja, roditelja i učenika smatraju da domaća zadaća u velikoj mjeri olakšava učenje (*Van Voorhis, 2011*).

Domaći rad učenika

Domaći radovi su aktivnosti učenika koje proizilaze iz svakodnevnih obaveza prema radu u školi, doprinose ostvarivanju nastavnih zadataka, ali se izvode izvan školskog rada.³ Organizacija domaćeg rada u školi treba da bude precizna, a to znači da nastavnik treba jasno formulirati zadatke, upozoriti na izvore i ostale materijale, tehniku i način rada, provjeriti učeničko shvaćanje zadataka i na primjerima ustanoviti mogu li učenici samostalno raditi bez tuđe pomoći. Zadaću treba zadavati nakon realiziranog glavnog dijela nastavnog sata, odnosno kad su učenici informirani o radu tako da ga mogu samostalno nastaviti kod kuće.

Osnovni je didaktički zadatak da svaki samostalan rad učenika treba kontrolirati, a pogotovo domaći rad. Prema tome, učenici moraju biti unaprijed svjesni ne samo obaveza nego i odgovornosti za izvršavanje obaveza koje od njih traži nastavnik. Drugim riječima bez sistematske kontrole učenici nakon nekog vremena ne bi izvršavali dobivene zadaće.

Djetetu kojem je to potrebno, roditelji trebaju pomoći u pisanju domaćih zadaća, ali na način da mu se objasni ono što mu nije jasno, ukaže na greške i potakne ga da ih samo ispravi. Nikako ne treba umjesto njega rješavati zadatke, jer se djetetu time šalje poruka da neko drugi može izvršavati njegove školske obaveze.

U prvom razredu domaće zadaće iz matematike učitelji bi najčešće trebali sastavljati sami. Domaća zadaća je jedna od rijetkih dječijih obaveza i jako je važno da dijete izvršava svoje dužnosti i obaveze. Učitelj bi povremeno trebao pregledati sveske učenika i provjeriti piše li učenik zadaću, ali ne zbog ocjene, već zbog potrebe

² *Pedagoška enciklopedija* 2, (1989): Beograd, Zagreb, Sarajevo, Titograd, Skoplje, Novi Sad: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva

³ Poljak, V. (1990): *Didaktika*, Zagreb: Školska knjiga, 195 str.

praćenja izvršavanja obaveza. Ako učenik ne piše zadaću treba to zabilježiti u rubriku bilješki i obavijestiti roditelje. Također, treba objasniti roditeljima da je njihova dužnost provjeriti da li je dijete napisalo domaću zadaću.

Na učitelju ostaje da učenike ocjeni po znanju (pisanim i usmenim provjerama), a ne pogađati je li učenik prepisao ili samostalno riješio domaću zadaću.⁴

Značaj i način analize domaćih zadataka iz matematike

Domaći zadaci u okviru rada na času matematike mogu imati veliki značaj za razvijanje samostalnog rada učenika, a time i za sticanje samoobrazovanja ukoliko učenik bude didaktički osposobljen da koristi udžbenik i zbirku u rješavanju zadataka ili na samostalno proučavanje pojedinih dijelova.⁵

Prema metodskom uputstvu za realizaciju nastavnog programa iz matematike za osnovnu školu za domaće zadatke se između ostalog kaže:

- a) Domaći zadaci se planiraju navođenjem tipova zadataka, pri čemu se vodi računa o obrazovno-odgojnim zadacima odgovarajućeg gradiva (teme) i mogućnostima;
- b) U „pripremanjima“ za časove konkretno se navode svi zadaci predviđeni za domaći rad;
- c) Pri sastavljanju, odnosno pripremanju zadataka za domaći rad treba imati u vidu individualne sposobnosti učenika (obavezni zadaci – fakultativni zadaci);
- d) Domaći zadaci imaju za cilj ne samo utvrđivanje i ponavljanje određenog gradiva na času matematike, već i dalje usavršavanje matematičkih znanja, umijeća i navika časova; stoga osim zadataka sasvim analognih onima koji su rješavani na času treba zadavati i druge obavezne zadatke (kako bi učenici koristili knjigu, ispoljili svoju inicijativu i druge sposobnosti, mobilisali svoje znanje);
- e) Naime, mjesto i uloga domaćih zadataka proizilazi iz činjenice što su oni sastavni dio nastave, odnosno učenja i pogodna forma za aktiviranje učenika, osposobljenosti za samostalan rad i učvršćivanje znanja.⁶

⁴ <https://www.skolskiportal.hr/clanak/905-domacu-zadacu-ne-treba-ukinuti/>

⁵ Miroslav B. Mladenović - Mirac, <http://www.mycity.rs/Matematika/Znacaj-i-način-analize-domaćih-zadataka-iz-matematike.html>

⁶ Miroslav B. Mladenović - Mirac, <http://www.mycity.rs/Matematika/Znacaj-i-način-analize-domaćih-zadataka-iz-matematike.html>

Najefikasniji način provjere domaćih zadataka je analiza istih. Lično iskustvo govori da povremeno nastavnik treba da sakuplja domaće zadatke, pregleda tačnost izrade zadataka za svakog učenika pojedinačno i da te rezultate zabilježi u svoju svesku i javno pohvali dobar rad pojedinaca, a također i da ukaže na slabosti pojedinaca u radu.

Obrazovne reforme u razvijenim zemljama često ističu da je poticanje roditeljskog uključivanja u obrazovanje djece jedan od glavnih ciljeva tih reformi. Međutim, puno su važnije interakcije roditelja i djece vezane upravo za izvršavanje školskih zadataka i savladavanje gradiva. Kod mlađe djece domaća zadataka treba da stvara radne navike koje će im biti potrebne u daljem školovanju. Vremenom će izrada domaćih zadataka i redovno učenje postati odlučujući faktor njihovog uspjeha.

Ukoliko djeca imaju problema sa domaćim zadacima, učitelj i roditelji bi trebali zajedno pronaći rješenje koje bi vodilo do što boljih rezultata. Roditelji trebaju znati da je učitelj njihov saveznik. Obje strane rade na istom cilju – kako pomoći djetetu da pokaže ono najbolje, a međusobna komunikacija je odličan način da se to postigne.⁷

Domaća zadataka učenika i njena didaktička funkcija

Nastavni proces se ili nastavlja samostalnom domaćom zadaćom, učenjem i izradom zadataka različite vrste i težine ili se pak njime podstiče, priprema ili uvodi. Didaktička povezanost časa i domaćih zadataka ogleda se u više pravaca:

- u planskom pripremanju učenika tokom časa za realizovanje predviđenih zadataka i nastavnih obaveza;
- tačnom postavljanju zadataka;
- mogućnostima njihovog rješavanja (radne operacije učenika);
- didaktički diferenciranom ugrađivanju u kasniji tok nastavnog procesa.

Osnovna didaktička funkcija je da samostalan rad učenika treba kontrolirati, a posebno domaću zadaću. Osim provjeravanja individualnih rezultata potrebno je da učitelj utvrdi opći uspjeh i kvalitetu izvršenog rada, da čuje mišljenje učenika, da ispita razloge zbog eventualnog neispunjavanja obaveza kako bi utvrdio stepen osjećaja odgovornosti, odnosno neodgovornosti pojedinih učenika,

⁷ <http://blog.novakdjokovicfoundation.org/sr/edukacija/deca-i-domaci-zadaci/>

da prema potrebi rezultate domaće zadaće iskoristi u daljnjem nastavnom radu itd.⁸

Najvažnija didaktička funkcija domaćih zadaća je razvijanje sposobnosti za samostalan rad i učenje. Zadavanje domaće zadaće u školi treba da bude precizno, a to znači da učitelj treba jasno i određeno formulirati zadatke, upozoriti na izvore i ostali materijal, tehniku i način rada.

Vrijeme zadavanja zadaće ne može se tačno fiksirati za sve situacije, može se provoditi pred kraj etape nastavnog časa kojoj će domaća zadaća biti samo produžetak kod kuće.

Pri davanju domaćih zadataka treba voditi računa da zadaci budu takvi da su nešto malo iznad individualnih mogućnosti učenika. Tako npr. zadatak sa poznatim elementima, ali formulisan na drugi način ne dopušta učeniku da pri rješavanju primijeni poznate šeme, da ga rješava šablonski. Ovakvi zahtjevi i situacije su najpogodnije za umni napor i razvitak učenika.

Učitelj treba da organizuje roditeljske sastanke na kojima će iznasti svoje stavove i ideje o tome kako roditelji mogu da pomognu svojoj djeci. Na tim sastancima roditelji će biti upućeni u ulogu i značaj domaće zadaće te će imati adekvatniji pristup prema djeci prilikom izrade njihovih domaćih zadaća.

Dijete bi trebalo imati svoje mjesto za pisanje zadaće. Stručnjaci preporučuju da djeca uvijek uče i pišu zadaće na istom mjestu. Jako je važno, od početka školovanja, navikavati djecu da je izrada domaćih zadaća njihova obaveza i da je moraju redovno i kvalitetno izvršavati. U početku s djetetom roditelji trebaju pregledati sve udžbenike i sveske kako bi se dijete prisjetilo šta ima za zadaću. Dobro je biti u kontaktu s drugom djecom iz razrednog odjeljenja i njihovim roditeljima, tako da se povremeno može provjeriti što dijete ima za zadaću.⁹

Ako je cilj zadaće bio povezivanje starog gradiva sa novim koje se obrađuje na datom času, onda učitelj treba iskoristiti komponente zadaće vezane za novo gradivo i tražiti od učenika da prezentiraju te dijelove zadaće.¹⁰

⁸ Filipović, N. (1988), „Didaktika“, Sarajevo, Svjetlost

⁹ www.osmaosnovnail.edu.ba, kako pomoći djetetu u učenju i pisanju domaćih zadaća, 2016.

¹⁰ Sokol, S. (2005), „Život i škola br. 13“ –pregledni članak UDK 371.322.1-„Svrha“

Uloga i značaj domaće zadaće u nastavi matematike

Usvajanje matematičkih znanja, sticanje i razvijanje navika ne završava se na času matematike. Između časova učenik treba posvetiti dio vremena utvrđivanju nastavnih sadržaja koje je učio na prethodnim časovima, kao i pripremanju za naredni čas matematike. U tu svrhu učenicima se daju domaći zadaci koje oni radom van škole rješavaju.

Cilj domaćeg rada može biti različit i može se odnositi na utvrđivanje gradiva sa prethodnog časa, vježbanje zadataka radi sticanja vještina i navika, sistematizacije i generalizacije usvojenih činjenica, sticanje novih znanja, izradu didaktičkih materijala i sl. Dakle, po svom cilju, a time i po sadržaju i zadacima koji se njime ostvaruju, domaći rad se nimalo ne razlikuje od nastavnog rada. Sadržaji i zadaci domaćeg rada proizlaze iz nastave. Zadaci za domaći rad se mogu i diferencirati radi postizanja veće individualizacije, jer diferenciranjem sadržaja učenici mogu napredovati u skladu sa svojim mogućnostima.¹¹

Budući da je najveći broj domaćih radova u matematici namijenjen utvrđivanju znanja i uvježbavanju vještina, zadaci ne treba da budu ni suviše laki ni suviše teški. Obično se zadaje 3-4 zadatka; dobro je da među prvima bude nešto lakši, a zatim da slijede teži zadaci.

Organizacija domaćeg rada treba da obuhvati zadavanje zadaće, samostalno izvršavanje rada kod kuće i provjeravanje rezultata u školi. Zadavanje zadaće u školi mora biti precizno. To znači da nastavnik treba jasno i precizno formulirati zadatke, upozoriti na način rada, prokomentirati po potrebi složenije zadatke.¹² U mlađim razredima nastavnik treba da traži od učenika da ponove šta treba da urade kod kuće, kako bi bio siguran da su učenici razumijeli domaću zadaću.

Zadavanje zadaće ne smije biti formalno, nego pažljivo pripremljeno i dovoljno osmišljeno. Ako se na času usvaja novi sadržaj, onda se pred kraj te etape može zadati učenicima zadatak za domaći rad da na analogan način obrade slične sadržaje. Ukoliko

¹¹ Bikić, N., Maričić, S., Pikula, M. (2016), *The Effects of Differentiation of content in Problem-solving in Learning Geometry in Secondary School*, Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education, Vol.12, Issue 11, pp. 2783-2795.

¹² Pjanić – Lipovača, K. (2014): *Opšta metodika matematičkog obrazovanja*, Bihać: Pedagoški fakultet, 262 str.

se na času uvježbavala neka početna aktivnost, onda se nakon toga može zadati domaći zadatak za temeljito uvježbavanje te aktivnosti. Na ovaj način se zadavanje domaće zadaće uklapa u odgovarajuću etapu nastavnog rada iz koje zapravo i proizlazi.

Provjeri ili pregledu domaćeg rada po pravilu se pristupa u uvodnom dijelu časa. Ona se ne treba sastojati iz konstatacije da učenici jesu ili nisu napisali zadatak i davanje ocjene. Provjera domaćeg rada sastoji se u njegovoj analizi. Nastavnik treba da pita učenike da li su uradili zadatak i na kakve su poteškoće u njenoj izradi naišli. Ako je više učenika naišlo na istu teškoću i nisu bili u stanju da riješe zadatak, nastavnik mora obavezno da objasni taj zadatak ili dio zadatka i da zahtijeva da se on uradi za sljedeći čas. Način kontrole domaćeg rada može se mijenjati. Nekada je dovoljan samo letimičan pregled rezultata, a od iznimne važnosti je da nastavnik periodično provjeri ne samo tačnost rezultata nego i način rada, tj. kako se do rezultata došlo. Time provjerava da li je učenik samostalno izvršio domaći rad.

Domaći rad učenika ne treba ocjenjivati. Nastavnik domaći rad treba da vrednuje kao komponentu cjelokupnog rada i odnosa učenika prema predmetu.¹³

Metodologija istraživanja

Predmet istraživanja u ovom radu je uloga i značaj domaće zadaće u realizaciji nastave matematike u nižim razredima razredne nastave, teškoće koje se javljaju pri samom zadavanju zadataka za domaću zadatak te analiza i sagledavanje pristupa u realizaciji navedenog sadržaja, kao i odnos roditelja prema domaćim zadacima iz matematike.

Navedeno istraživanje je sprovedeno u osnovnim školama od I do III razreda u mjesecu martu i aprilu 2016. godine, na području Kantona Sarajevo. Ovo istraživanje je multidisciplinarno, jer se predmet istraživanja proučava u okviru pedagogije, psihologije i matematike, te srodnih pedagoških disciplina, kao što su dokimologija, metodika, prvenstveno metodika nastave matematike. Rezultati ovog istraživanja će pomoći pri pronalaženju novih metoda i novih načina kojima će se ukazati na značaj domaće zadaće za učenike u optimalnoj mjeri.

¹³ Pjanić – Lipovača, K. (2014): *Opšta metodika matematičkog obrazovanja*, Bihać: Pedagoški fakultet, 264 str.

Cilj i hipoteze istraživanja

H₀ (Generalna hipoteza) *Domaća zadaća iz matematike je potrebna učenicima kako bi se intelektualno razvijali i jačali svoje radne navike, te postajali samostalniji u izvršavanju svojih školskih obaveza.*

Posebne hipoteze

H₁- *Roditelji imaju teškoća radeći sa djecom domaću zadaću kod kuće, te smatraju da učitelji daju previše obimne i kompleksne domaće zadaće iz matematike.*

H₂- *Učitelji ponekad zadaju zadatke za domaću zadaću ne vodeći računa o svrhovitosti tih zadataka.*

H₃- *Za vrednovanje domaćih zadataka učitelji nemaju dovoljno vremena.*

Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

Opštenaučne metode korištene u ovom istraživanju su:

- a) Hipotetičko-deduktivna metoda,
- b) Statistička metoda (HI-kvadrat test),
- c) Komparativna metoda.

Metode prikupljanja podataka koje su korištene u ovom istraživanju su:

- a) Metoda analize (sadržaja) dokumenata,
- b) Metoda ispitivanja.

U ovom radu su korišteni sljedeći instrumenti istraživanja:

a) Anketni list koji sadrži niz pitanja zatvorenog tipa kojima je cilj prikupiti podatke i činjenice od učitelja o problematici domaćih zadataka iz matematike.

b) Skala stavova za roditelje koja će se koristiti za procjenu stavova i mišljenja roditelja o domaćim zadacima iz matematike. U ovom istraživanju će biti korištena Likertova skala o procjeni stavova roditelja.

U istraživanju korištene su sljedeće tehnike istraživanja:

- a) Anketiranje
- b) Skaliranje

Istraživanje je provedeno među učiteljima i roditeljima od I do III razreda devetogodišnje osnovne škole na području Kantona Sarajevo. Škole u kojima je izvršeno istraživanje su:

- O.Š. „Osman Nakaš“,
- O.Š. „Dobroševići“,
- O.Š. „Grbavica 1“,
- O.Š. „Umihana Čuvidina“.

Interpretacija rezultata istraživanja sa diskusijom

Analiza podataka u kombinaciji sa skalom stavova za nastavnike

Uzorak istraživanja su činili 52 učitelja iz 4 osnovne škole na području Kantona Sarajevo. Od ukupnog broja ispitanika (N=52) njih 61,5 % su učitelji sa VSS, zatim 23,1 % su učitelji sa BA, 11,5 % učitelja koji imaju MA i 3,8% su učitelji sa SSS. Najveći broj učitelja ima do 10 godina radnog staža, njih 59,6 %, zatim dolaze učitelji koji imaju između 10 i 15 godina radnog staža, njih 21,2 %.

U okviru istraživanja koje se odnosilo na stavove učitelja o domaćoj zadaći iz matematike, učitelji su imali zadatak da iskažu svoje mišljenje kroz pet anketnih pitanja u kojima su mogli zaokružiti jedan ili više odgovora ili napisati sasvim drugi odgovor o problemima sa kojima se susreću u praksi, a koji se tiču domaćih zadataka iz matematike. Nakon statističke obrade podataka došli smo do sljedećih podataka.

Tabela 1. Pri izvršavanju domaće zadaće iz matematike učenicima je potrebna pomoć

		Frekvencija	Procenat	Kumulativni procenat
Validni	Potpuno se slažem	16	30.8	30.8
	Slažem se	34	65.4	96.2
	Niti se slažem, niti se ne slažem	1	1.9	98.1
	Ne slažem se	1	1.9	100.0
	Total	52	100.0	

Učitelji su svojim stavovima potvrdili da je učenicima pri izvršavanju domaće zadaće iz matematike potrebna pomoć. Od ukupnog broja učitelja njih 50 ili 96,2 % se u potpunosti slažu ili slažu da je učenicima potrebna pomoć prilikom izvršavanja domaćih zadataka iz matematike.

Na osnovu provedenog istraživanja, prema mišljenju učitelja najčešće roditelji (51,9%) pomažu djeci pri izradi domaćih zadataka iz matematike. U novije vrijeme se pojavila i tendencija da roditelji angažuju i privatne učitelje (7,7%). Ovi rezultati djelimično potvrđuju dio podhipoteze da roditelji pomažu svojoj djeci pri izradi domaćih zadaća, ali ipak smatraju da ona ima pozitivan učinak na cjelokupni razvoj njihove djece.

Kada govorimo o vremenu koje učenici provedu radeći domaću zadaću iz matematike, prema mišljenju učitelja njih (61,5 %) smatra da učenicima u prosjeku dnevno treba do 30 minuta da završe domaću zadaću iz matematike. Također, učitelji misle da to i nije mnogo vremena jer učenici nemaju svaki dan nastavu iz matematike i često je to jedino vrijeme koje učenici provedu u vježbanju usvojenog gradiva na času.

Kakvo je stanje u praksi o uticaju domaće zadaće. Od ukupnog broja ispitanih učitelja njih 59,6% se u potpunosti slažu ili slažu sa stavom da domaća zadaća iz matematike pomaže učenicima u postizanju boljeg školskog uspjeha.

Kakvi su zadaci koje učenici dobiju za domaću zadaću, da li su toliko zahtjevni da učenici imaju negativan stav prema domaćoj zadaći iz matematike ili je to samo predrasuda da je matematika najkompleksniji predmet u školi i da li je zbog toga domaća zadaća iz matematike okarakterisana kao komplikovana i zahtjevna. Jedno mišljenje imaju roditelji, drugo učenici, a treće učitelji. Rezultati provedenog istraživanja pokazuju da 44,2 % učitelja nema jasan stav o kompleksnosti domaće zadaće iz matematike. Također na osnovu rezultatata ovog istraživanja možemo zaključiti da učitelji svakodnevno procjenjuju količinu domaće zadaće kako ne bi dodatno opteretili učenike.

Međutim, postavlja se pitanje šta se dešava sa učenicima koji sporije usvajaju nastavne sadržaje, kojima učitelji moraju praviti posebne zadatke za domaću zadaću i pitanje je da li učitelji uopšte mogu uspjeti u tom zadatku.

U kojoj mjeri učitelji uspijevaju u namjeri da svakom učeniku pojedinačno prilagode domaće zadatke vidimo sljedećoj tabeli.

Tabela 2. Prilagođenost domaće zadaće iz matematike obrazovnim potrebama svakog učenika pojedinačno

		Frekvencija	Procenat	Kumulativni procenat
Validni	Potpuno se slažem	5	9.6	9.8
	Slažem se	17	32.7	43.1
	Niti se slažem, niti se ne slažem	15	28.8	72.5
	Ne slažem se	12	23.1	96.1
	Uopšte se ne slažem	2	3.8	100.0
	Total	51	98.1	
	Bez odgovora	1	1.9	
Total		52	100.0	

Od ukupnog broja učitelja njih 42,3% su odgovorili da se u potpunosti slažu ili se slažu da domaća zadaća iz matematike u potpunosti treba da je prilagođena obrazovnim potrebama svakog učenika, a 28,8 % njih su imali neodređen stav, dok 26,9% se ne slažu ili se opšte ne slažu. Također rezultati istraživanja pokazuju da učitelji većinom smatraju da domaća zadaća iz matematike nije prilagođena svakom učeniku pojedinačno, jer iziskuje dodatno vrijeme i sredstva smatra njih 59,6%.

Roditeljima domaća zadaća predstavlja priliku da pomognu djeci postići bolji uspjeh u školi, a uz domaće zadaće roditelji postaju aktivnim sudionicima djetetova školovanja. Ukoliko roditelji i učitelji ne ističu važnost domaće zadaće, uskraćuje svojoj djeci mogućnost da potpuno razviju osjećaj odgovornosti.

Međutim, činjenica je da učitelji i roditelji ponekad dolaze u sukobe zbog različitih mišljenja o domaćim zadacima iz matematike. Rezultati ovog istraživanja pokazuju da od ukupnog broja ispitanika njih 59,6 % se slažu ili nemaju jasan stav o tome da učitelji ponekad imaju problema sa roditeljima zbog domaćih zadataka iz matematike.

Također 40,4 % učitelja se ne slaže sa navedenim stavom. Taj stav bi se mogao opravdati činjenicom da se radi o roditeljima učenika od I do III razreda osnovne škole i tu još uvijek nisu prisutni veći problemi zbog obimnih i kompleksnih domaćih zadaća.

Jako je važno da učitelji redovno pregledaju domaću zadaću iz matematike i da daju povratnu informaciju kako bi roditelji mogli da svoj rad kod kuće usklade sa radom na času.

Učitelji većinom domaću zadaću pregledaju na početku časa, uz letimičan pregled. Međutim, da li takav pregled pruža zaista dobar uvid u cjelokupni odgojno-obrazovni rad?

Tabela 3. Način na koji učitelji pregledaju domaću zadaću

		Frekvencij a	Procenat
Validni	Kada učenici ne urade zadaću ostavljam komentar za roditelje kako bi mogli pratiti rad svog djeteta	1	1.9
	Kada učenici ne urade zadaću u svesku ostavljam komentar za roditelje	1	1.9
	Kada učenik ne uradi zadaću ostavljam komentar, a sa roditeljima na informacijama razgovaram o zadaći njihove djece	1	1.9
	Letimično pregledam na početku časa, dajući usmeni komentar	1	1.9
	Na kraju časa	8	15.4
	Na početku časa	17	32.7
	Na početku časa i zapišem u svesku kada učenik ne uradi zadaću	1	1.9
	Na početku časa uz komentar za svakog učenika	1	1.9
	Na početku časa uz usmeni komentar	2	3.8
	Na početku časa, kada učenici ne urade zadaću ostavljam komentar u svesku da vide i roditelji	1	1.9

Na početku časa, uz usmeni komentar	1	1.9
Najčešće na početku časa, a nekada i na kraju časa	1	1.9
Najčešće vrednujem sa plus ukoliko urade i sa minus kada ne urade, prilikom formiranja ocjene te minuse i pluseve uzimam u obzir	1	1.9
Nakon svake zadane zadaće	1	1.9
Nakon svake zadane zadaće pregledam	1	1.9
Obavezno pregledam zadaću, jer je to primjer odgovornosti i istrajnosti u radu, ako su učenici ispunili svoj zadatak onda je moja obaveza da to pregledam	1	1.9
Ostavljam komentar u svesku ukoliko učenik ne uradi zadaću, a sa roditeljima više razgovaram na informacijama	1	1.9
Pregledam uz usmeni komentar	1	1.9
Pretežno pregledam, jasno komentarišem i ukažem na greške	1	1.9
Redovno pregledam zadaću i učenicima ukazujem na greške	1	1.9
Roditeljima uvijek govorim da pregledaju sveske svoje djece, jer zabilježim kad ne urade domaću zadaću	1	1.9
Samo kada ne donesu zadaću, zapišem u svesku	1	1.9
Trudim se da što preciznije pregledam jer roditelji kontrolišu sveske učenika i trebaju biti u mogućnosti da prate napredak svog djeteta	1	1.9
Učenici se trude da urade svoju zadaću, zbog toga i ja trebam što kvalitetnije pregledati	1	1.9

Učenicima govorim šta nisu dobro uradili, većinom na početku časa	1	1.9
Uvijek pregledam zadaću uz usmeni komentar za svakog učenika	1	1.9
Većinom na kraju časa	1	1.9
Većinom na početku časa	1	1.9
Total	52	100.0

Iz ove tabele možemo zaključiti da samo 24 od 52 ili 46% učitelja pregleda domaću zadaću na početku časa, ali da svi učitelji pregledaju zadaće i komentarišu učeničke radove. Važno je da učitelji redovno pregledaju domaću zadaću, a rezultati tih aktivnosti bi kod učenika trebali doprinijeti shvatanju da je to njihova odgovornost i da se rezultati tog njihovog samostalnog rada pregledaju i komentiraju.

Rezultati ovog istraživanja pokazuju da učitelji od Nastavnog plana i programa imaju samo smjernice kojima se koriste kako bi znali koje sadržaje trebaju raditi na nastavi, a da im olakšava posao izbora zadataka za domaću zadaću, baš se i ne slažu tj. u ovom slučaju je većina učitelja njih 57,7 % izrazila neodređen stav o tome.

Zanimljivo pitanje je bilo da li u radu učitelja postoje određene sankcije prema učenicima koji ne urade domaću zadaću iz matematike na vrijeme. Rezultati sprovedenog istraživanja pokazuju da 75 % ispitanih učitelja koristi određene sankcije za neizvršavanje domaće zadaće

Sankcije koje su učitelji naveli za učenike koji nisu uradili zadaću su sljedeće: učenici za sljedeći čas rade zadaću (73,1%), učenici imaju dodatnu zadaću itd.

Učenici u nekim osnovnim školama koriste produženi boravak. U produženom boravku, najčešće, radi stručnjak koji je upoznat sa sadržajima koji se izučavaju u školi, ali i koji je u stalnom kontaktu sa učiteljem i koji može riješiti mnoge poteškoće koje se javljaju kod učenika a tiču se domaće zadaće iz matematike. Prema ovim rezultatima učitelji (njih 53,8%) smatra da u produženom boravku učenici imaju adekvatnu pomoć oko izvršavanja domaće zadaće iz matematike i da na taj način lakše izvršavaju svoje školske obaveze.

Ako se uporede sankcije koje učitelji koriste za neurađene zadaće sa razredom koji vode, onda na osnovu hi-kvadrat testa možemo zaključiti da ne postoji značajna statistička razlika tj. da učitelji imaju približno iste odgovore.

Slične smo rezultate dobili i kada smo uporedili stav da izvršavanje domaće zadaće iz matematike pomaže učenicima u postizanju boljeg školskog uspjeha sa varijablom „godine radnog staža“ učitelja. Odnosno nije postojala značajna statistička razlika.

Također smo uporedili stav učitelja koji osim udžbenika i radne sveske koriste i dodatnu literaturu kako bi učenicima domaća zadaća bila zanimljivija sa varijablom godine radnog staža“. Na osnovu hi-kvadrata testa ustanovili smo da postoje razlike između odgovora nastavnika u odnosu na godine radnog staža. Odnosno, učitelji koji imaju manje radnog staža koriste dodatnu literaturu kako bi učenicima domaća zadaća bila zanimljivija dok učitelji koji imaju preko 15 godina staža rijetko koriste dodatnu literaturu.

Pretpostavljamo da učitelji sa preko 15 godina staža imaju u svojim pripremama dovoljan broj zanimljivih zadataka koje koriste kada zadaju domaće zadaće. Kada smo poredili stavove učitelja koji roditeljima redovno daju povratnu informaciju o domaćoj zadaći iz matematike sa varijablom „koji razred vodite“ utvrđeno je da ne postoji značajna statistička razlika.

Zaključna razmatranja

Jedino ispravno i tačno shvatanje ove tematike i problema je da postoji više uzroka nekih poteškoća u izvršavanju domaće zadaće iz matematike, a ne jedan. Uzroci poteškoća u izvršavanju domaće zadaće iz matematike mogu biti: učenici, nastavnici, nastava, udžbenici, poremećaj matematičkih sposobnosti, matofobija, porodica i sredina itd.

Bez obzira sa koliko teškoća se susretali učenici i učitelji, ali i roditelji, potrebno je istaknuti da smo dokazali generalnu hipotezu da je domaća zadaća potrebna učenicima da bi se intelektualno razvijali i jačali svoje radne navike, te postajali samostalniji u izvršavanju svojih školskih obaveza.

Posebne hipoteze su dokazane kroz skale stavova. Naime, kroz skalu stavova se moglo zapaziti da se učitelji slažu da je domaća zadaća potrebna učenicima, da je redovno pregledaju i pružaju konkretne povratne informacije roditeljima. Zanimljivi su bili stavovi nastavnika koji su se ticali sankcija koje koriste za neizvršavanje domaće zadaće. Većinom su učitelji odgovarali da učenici trebaju završiti zadaću za sljedeći čas i pokazati je kako bi je oni pregledati. Također smo na osnovu stavova učitelja primjetili da učitelji nemaju

dovoljno vremena kako bi se posvetili detaljnijem pregledu i vrednovanju domaćih zadataka. Međutim, postoji rješenje, a to je da učitelji s vremena na vrijeme uzimaju učeničke sveske i kontrolišu izradu domaćih zadataka iz matematike kako bi imali uvid u cjelokupni napredak učenika i probleme sa kojima se susreću.

Učitelji trebaju nastavu prilagoditi individualnim sposobnostima svakog učenika, poticati učenike na aktivno i samostalno učenje, zainteresovati i motivisati ih za učenje matematike na različite načine, nastavne sadržaje nuditi u kratkim, za usvajanje laganim koracima, često vršiti ponavljanje, vježbanje usvojenog gradiva, potrebno je da stvara dobru klimu u učionici, motiviše za rad, te razvija interes za matematiku kroz zanimljive zadatke koje će pripremati za domaću zadaću.

Svako dijete je individua za sebe, ima različit nivo intelektualnih sposobnosti, te na svoj način razumije i usvaja matematičke sadržaje. Ako se svi potrudu: učitelji, roditelji i učenici onda će učenje matematike i izrada domaćih zadataka ići s lakoćom, te će na taj način lakše nalaziti rješenja za razne poteškoće i probleme koji se javljaju tokom izrade domaće zadaće iz matematike.

Literatura

1. Bikić, N., Maričić, S., Pikula, M. (2016), *The Effects of Differentiation of content in Problem-solving Learning Geometry in Secondary School*, Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education, Vol.12, Issue 11, pp. 2783 -2795, Eurasia.2016.0234a.
2. Bognar, L., Matijević, M. (2002), „*Didaktika*“, Zagreb, Školska knjiga
3. Filipović, N. (1988), „*Didaktika*“, Sarajevo, Svjetlost
4. Ignjatović, R. (1973), „*Vaspitno – obrazovni rad u osnovnoj školi*“, Sarajevo
5. Miroslav B. Mladenović-Mirac, [http://www.mycity.rs/Matematika/ Značaj i način analize domaćih zadataka iz matematike.html](http://www.mycity.rs/Matematika/Znacaj_i_nacin_analize_domacih_zadataka_iz_matematike.html)
6. Mužić, V. (1977), „*Metodologija pedagoškog istraživanja*“, Sarajevo, IGKRO Svjetlost- OOUR zavod za udžbenike
7. „*Pedagoška enciklopedija 2*“, (1989), Beograd, Zagreb, Sarajevo, Titograd, Skoplje, Novi Sad, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva

8. Pjanić – Lipovača, K. (2014.), *Opšta metodika matematičkog obrazovanja*“, Pedagoški fakultet, Bihać
9. Poljak, V. (1991), „*Didaktika*“, Zagreb, Školska knjiga
10. Potkonjak, N., Đorđević, J. (1989), „*Pedagogija*“, Beograd, Naučna knjiga
11. Sokol, S. (2005), „*Svrha domaćih zadaća u osnovnoj školi*“, Osijek, Život i škola br. 13 –pregledni članak UDK 371.322.1

THE TEACHER'S VIEWS ABOUT ROLE AND IMPORTANCE OF HOMEWORK IN YOUNGER AGE OF CLASS TEACHING

Abstract

Homework is a bridge between school and home. Thanks to homework, parents can see what they have to their children learned that day at school, and students working regularly their homework develop a sense of responsibility, organization and ability to set priorities. In fact, there are many positive facts that can be put forward at the expense of homework, but whether it is fully homework properly planned, organized and evaluated by the teacher. Teachers should keep in mind that they are a factor which can facilitate the transfer of students across the bridge called homework.

Key words: *homework, teachers, parents, students*